# СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 296. Джерзи Ситі, Н. Дж., субота, 20. грудня, 1924. VOL. XXXII. No. 296. Jersey City, N. J., Saturday, December 20, 1924. THREE CENTS


## М[illegible] [illegible]вання проти Япону.

ВАШИНГТОН, 18. грудня. — Американський уряд почав урядову кампанію проти розярювання відносин межи Злученими Державами та Японом.

Ряд високих урядників виступив з публичними заявами проти такої агітації. Секретар Гюз, витаючи навколо японського амбасадора, заявив, що відносини межи краями не дають ніякої основи до побоювань.

### ОБМЕЖЕННЯ ПРОТИ ЯПАНЦІВ І КИТАЙЦІВ В КАНАДІ.

ВІКТОРІЯ, Британська Колумбія, 18. грудня. — Леґіслятура провінції Британської Колумбії ухвалила нині одноголосно просити канадійський парлямент скасувати свої угоди з азійськими державами та заборонити на будуче іміграцію азійських народів до Канади.

### ПОХОРОН РОБІТНИЧОГО ПРОВІДНИКА.

НЮ ЙОРК, 18. грудня. — Серед величезного здвигу народа переважно юнійних робітників всіх промислів, відбулися тут похорони Самуеля Гомперса, голови Американської Федерації Праці. Похоронну промову виголосив рабін Вайз.

Тіло перевезено опісля до Терітавну, в сьому стейті, де його поховано.

### НЕ ДАРУЮТЬ НІЧОГО.

[illegible]ТОН, 18. грудня. — Секретар Гюз подав публич[illegible] чуток, буцімто уряд дарував европейським [illegible]небудь воєнні довги.

### [illegible]ЛЬШАЮТЬ ЧИСЛО ФЛЬОТНИХ ОФІЦИРІВ.

[illegible]ИНГТОН, 18. грудня. — Палата послів ухвалила, що [illegible] рік число мужви на американських воєнних кораб[illegible] має бути таке саме, як було сього року, але число офіци[illegible] має бути дещо збільшене.

Число залоги виносить 86,000. Офіцирів має бути 6,895.

### [illegible]РОПОВІДНИКА ОБЖАЛОВУЮТЬ ЗА КРИВОПРИСЯГУ.

ПАТЕРСОН, Ню Джерзі, 18. грудня. — Межи свідками, що ставали на суді проти ткацьких страйкарів, обжалованих за заворушення з 6. жовтня сього року, ставав межи инчим др. Чарлз Скадер, пастор одної місцевої методиської церкви, котрий все був по стороні страйкарів. Свідок заявив межи инчим, що він не знав нічого про віче, яке мало відбутися під ратушом. Зараз опісля одна жінка зізнала, що пастор був у канцелярії юнії перед самим вічем. На тій основі суд зробив заключення, що пастор про віче знати мусів, та потягнув його до відвічальности за кривоприсягу.

### ОБСТРУКЦІЯ В СЕНАТІ.

ВАШИНГТОН, 18. грудня. — Кількох сенаторів, противних предложенню уряду про винаєм федерального маєтку на Масл Шовлз, почало в сенаті обструкційні промови.

В обструкції беруть участь демократи й поступовці.

### ПРОСЯТЬ ДОПОМОГИ ІМІҐРАНТАМ.

ВАШИНГТОН, 18. грудня. — Іміґраційний комішенер подав до відома конґресови, що в европейських портах находиться тепер понад 7,100 іміґрантів, які мають американські віза, а не можуть дістатися до Злучених Держав через вичерпанне квот з їх країв.

Комішенер просить конґрес зарадити на се якоюсь специяльною ухвалою.

### КОРАБЕЛЬ ПОВІЗ ПІВТРЕТЯ МІЛІОНА ДОЛЯРІВ ЗОЛОТОМ

НЮ ЙОРК, 18. грудня. — Німецький корабель Вестфалія повіз до Німеччини в золотих штабах півтора міліона долярів, які представляють другу рату на недавну німецьку позичку, затягнену в Америці.

### ЗАХОПИЛИ ПАЧКАРСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

НЮ ЛОНДОН, Конетикат, 18. грудня. — Прибережна сторожа затягнула в сей порт вітрильний рибацький корабель Ґлустер, на якому відкрито ладунок горівки вартости яких 50,000 долярів.

### УРЯДНИК СТЕЙТУ ОБЖАЛОВАНИЙ ЗА НЕДОВІР.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 18. грудня. — Тут арештовано Едварда Керні, заступника стейтового контрольора, під закидом спроневірення в уряді.

Керн мав спроневірити 63,000 долярів. Він признаеться, що взяв всего 2,000 долярів.

### НОВИЙ САМОСУД НАД МУРИНОМ.

ЧАРЛЗТОВН, Мезуре, 18. грудня. — Товпа з яких 200 білих напала на повітового шерифа, який віз до вязниці Рузвелта Ґрингзбі, 20-літного Мурина, обжалованого за напад на білу дівчину, відобрала від урядника обжалованого, повісила на дереві, а опісля ще привязала до воза та волочила тілом дорогою.

### СМЕРТЬ ПЯТЬОХ ІНДІЯН В ОГНИ.

БРЕНДФОРД, Онтаріо, Канада, 18. грудня. — Підчас пожару малої індіянської колиби в резервації Шести Народів межи Македонією а Савер Спринґз погибло пятеро осіб: троє дітий та жінка й старий чоловік.

Огонь почався з того, що малий хлопчина запалив сірник та став шукати в скрині за якоюсь річчю. Скриня станула в огни, а що вона була при дверох, всі жильці хати були немов зловлені в западню.

### ЗЕМЛЕТРУС НА ФИЛИПИНАХ.

МАНІЛЯ, Филипинські Острови, 18. грудня. — Землетрус який потряс в понеділок провінцією Суріґао на острові Мінданао, забив 25 осіб, покалічив 56 осіб та завалив 28 домів.

В сусідних провінціях потрясення було чути, але вони не зробили великої шкоди.

### ПРОЦЕС ПРОТИ ПАСТОРА ВБІЙНИКА

Мавнт. Вернон, Илинойс, 18. грудня. Пані Елсі Світин, обжалована за вбитте свого мужа для любови до методиського пастора Гайта, заперечила нині в суді своє призианне до вини. Вона каже, щовона Гайта нелюбила та ніколи ні призналася до отроєння свого мужа.

### ВБИЙСТВО НА ТЛІ ПРОГИБІЦІЇ.

Честертавн, Ню Йорк, 18. грудня. — Стейтові жовніри Вбили тут вчора Роя Бравна з Олгані, котрий не хотів датися зревідувати жовнірам, які його підозрівали о пачкованнє горівки.

### ЧИСЛО СВЯТОЧНИХ ЗАТРОЄНЬ РОСТЕ

НЮ Йорк, 18. грудня. — Число людий, що померли від затроень алькоголем за послідних 18 днів, виносить 32.

Вчора померло знова двоє людий.

### МАТИ 21 ДІТИЙ

В французькім місті Тульні жие тепер одна жінка, яка має 40 літ. Цікава вона тим, що недавно породила 21 дитину. З дітей, які вона мала жие 13. Це є дуже рідкий випадок у Франції, бо там звичайно родять жінки 1 або 2 дитині, а богато зовсім не має дітей. Тому ця многодітна мама дістала в надгороді від французького уряду хрест заслуги.

### ЕЛЕКТРИЧНА СТАЦІЯ ЧУБАРА.

Катеринославська ґуберніяльна конференція гірняків рішила назвати нову електричну стацію на Марґанцевих копальнях іменем народніх комісарів Чубаря.

### З ДЕЗЕРТИРІВ БАНДИТИ.

Юрко Серемчук і Юрко Попович парубки з Зеленої, повіту, не захотіли пійти до польського війська. Ховаючись перед польськими жандармами по лісах рішили занятись бандитизмом, стати пострахом околиці. На днях їх арештовано з оружжям в руці.

### УКРАЇНСЬКІ ІНВАЛІДИ ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ

До богатьох фактів в жертвенности з боку наших інвалідів додаємо новий: Українські інваліди, що перебувають в одному з варшавських шпиталів, довідавшись з польських часописів про матеріяльну скруту У.П.Т., та про байдужність українського громадянства — прислали дня 22. падолиста ц. р. 11 зол на „Рідну Рідну Школу".

„Ця вдовина лепта" українських інвалідів зворушить певно совість нашої інтелиґенції, нашого селянства і робітництва Їм лекше спромогтися бодай на таке або відповідно більші жертви. Колиб з кождої української громади надійшло до каси Головної Управи У. П. Т. бодай стільки жертв, що від цих інвалідів, то „Рідна Школа" кождого місяця матиме достаточно засобів до ведення своєї дотеперішньої праці.

### 15 ЛІТ ВЯЗНИЦІ

Дня 20 ц. м. відбулася разправа в Найвищому Суді в Варшаві, наслідком внесення зажалення неважности, зголошеного дром Степаном Шухевичом в справі Степана Вовка з золочівського повіту, засуджено, як відомо весною цього рок на 15 літ тяжкої вязниці за орґанізування саботажових актів взолочівському і зборівському повіті. Найвищий Трибунал затвердив присуд, відкидаючи зажалення неважности.

### СМЕРТЬ ГЕРМАНА ГЕЄРМАНСА.

В Амстердамі помер голяндський драматург Герман Геерманс, якого драма „Надія" перекладена між иншими й на українську мову, зробила йому світову славу.

### ВИСТАВКА СТАРИХ ЛЬВІВСЬКИХ МАЙСТРІВ.

У Львові відкрито в салях польського товариства прихильників мистецтва виставку картин старих львівських малярів поміж якими стрічаємо наших талановитих земляків — Білявського, Долинського, Яхимовича та Лучинського, яких експонати виріжнюються з поміж других.

### II. ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЗІЗД ПРОФЕСІОНАЛЬНИХ СПІЛОК

В перших днях листопада відбувся у Харкові II. Всеукраїнський зізд професіональних спілок. На зізді виступили з великими рефератами голова В. Ц. Р. П. С. Угаров, голова Ради Народніх Комісарів Чубар і комісар праці Горбачов.

### ПЕРЕСЛІДУВАННЯ РОБКОРІВ

В Київському ґуберніяльному суді почалася розправа проти діякона Борзаковського, що виконав недавно атентат на робкора „Пролетарської Правди" Синицина. Синицин здемаскував Борзаковського в пресі за пиянство.

Робкора дротяного заводу „Інтернаціонал" у Запоріжжу звільненого адміністрацією зі служби за викриття її злочинів, привернув назад до праці підрайонний комітет заводу „Металіст".

Затроєний лікарем катеринославський робкор Карабнецький приходить поволі до здоровля. Він відзискав зір, але память йому ще не вернула.

### З КОВЕЛЬСЬКОЇ ВЯЗНИЦІ.

У вязниці у Ковлі, на Волині находиться під сучасну хвилю богато селян. Проти деяких слідство вже покінчене, инші знову дожидають акту обвинувачення. Дня 18. ц. м. відбудеться на виїздній сесії луцького окружного суду в Ковлі розправа проти Грисюка, Иваницина і тов та проти Марка Цвида. Цей останній сидить вже більше пів року в тюрмі, за це, що мав сказати: „Волинь мусить належати колись до України".

### НА ЧЕРЗІ СОЙМОВИХ НАРАД

Справа нелюдського побиття п. Ольги Вербинець з Ярослава в львівських поліційних арештах вібулася голосним відгомоном у варшавському соймі. В тій справі буде поставлений наглий внесок українською парляментарною репрезентацією і інтерпеляція комуністичною фракцією. Так само справу нападу опрпицків підчас вистави театру В. Косака у Винниках і поведенне поліції взяли в свої руки українські посли.

## Анґлія вводить мито на заграничні товари з усіх країв.

ЛОНДОН, 18. грудня. — Премієр Болдвин заявив учера в парляменті, що правительство предложить парляментови до приняття зміну закона про охорону промислу в сей спосіб, що буде введена вповні тарифа на імпорт. Він сказав, що по ухваленню того закона анґлійські митниці будуть стягати мито за всі ввожені товари з усіх країв.

Премієр Болдвин зазначив, що сю зміну мусить Анґлія приняти, щоби боронитись перед виїмковим суперництвом промислу інших країв, де впали гроші і робітникам платять меньше, або де робітники працюють більше часу денно, і через те фабриканти можуть продавати товари дешевше аніж в Анґлії, де робітники ліпше платні і меньше часу працюють.

Проти сього предложення виступив бувший премієр посол Лойд Джордж, кажучи, що премієр Болдвин хоче на ділі ввести загальну тарифу і сим змінити усю фіскальну (скарбову) систему, на якій основується промисл і торговля Анґлії.

Також виступив проти сього предложення бувший міністер скарбу з рамени Партії Праці Филип Сновден, кажучи, що в проекті консервативного правительства криється небезпека для краю.

### ПАРЛЯМЕНТ ПРИНЯВ ПРОМОВУ КОРОЛЯ.

ЛОНДОН, 18. грудня. — Анґлійський парлямент приняв нині 339 голосами проти 151 промову короля Юрія V.

### ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПШЕНИЦІ.

ЛОНДОН, 18. грудня. — Правительство Болдвина предложить парляментови проект підмоги в сумі $5,000,000 річно на закупно пшениці для Анґлії в домініях велико-британської імперії.

(Ходить о се, щоб Анґлія могла при помочі сеї підмоги могла заплатити більше за канадійську або австралійську пшеницю, коли пшениця в Злучених Державах дешевша, а одночасно продавати її в Анґлії по тійсамій ціні що й американська. Сим робом Анґлія віддасть першенство у себе своїм доміниям і утруднить доступ американській пшениці).

### ВЖЕ ОБІЦЮЄ ВСІМ ПЛАТИТИ.

ПАРИЖ, 18. грудня. — Французьке правительство заявляє, що годиться сплачувати воєнні довги також і Анґлії і навіть готове згодитись їй платити скорше аніж Америці.

### ФРАНЦУСЬКІ КОМУНІСТИ.

ПАРИЖ, 18. вересня. — По обчисленню тутешньої комуністичної ґазети всіх комуністів у Франції є 60,000. З них лише четвертина, себто 15,000, платить вкладки до своєї партії.

### АВСТРІЙЦІ ХОТЯТЬ ПОВНОГО РОЗОРУЖЕННЯ СВОЄЇ РЕПУБЛИКИ.

ВІДЕНЬ, 18. грудня. — Тутешний популярний і сензаційний дневник Ді Штунде (година) зачав громінку кампанію за повним розоруженнем Австрії.

Ґазета вказує на приклад Данії, яка ухвалила у себе розоруженне, і каже, що Австрія, якій охорону прирікає Ліґа Народів, може оголосити свою невтральність і повне розоруженне.

Заведеннем повного розоруження Австрія заощадила би $2,000,000 річно.

(Підчас війни Австрія платила більше поодиноким аґітаторам за пропаганду аніж тепер „відроджена Австрія" сподівається заощадити через введенне повного розоруження републики. Та Австрія може сміло завести у себе повне розоруженне, бо се держава, до якої ніхто не хоче належати, ані якої ніхто не хоче до себе прилучувати, особливо з економічних оглядів, бо Австрія високо розвинена економічно і не дала би змоги другим краям розвинутись економічно та тягнула би з них зиски).

### ЧОМУ КОНТРОЛЮЮТЬ ВИРІБ АМУНІЦІЇ?

ВІДЕНЬ, 18. грудня. — Сюди приїхала аліянтська комісія для провірення виробу і продажі оружжя й амуніції в Австрії.

З того приводу тутешні ґазети пишуть, що Австрія не виробляє амуніції для себе, бо вона не воює, але для менше культурних держав котрі ще воюють оружем.

При цьому вони завначують, що се не контроля ради мира, але задля бизнесу французьких фабрик амуніції, котрі хотілиб позбутись конкуренції з боку Австрії і велять аліянтській комісії старатись перепинити сей промисл в Австрії.

### І НІМЕЦЬКІ МОНАРХІСТИ ОБЗИВАЮТЬСЯ.

БЕРЛІН, 18. грудня. — Німецькі монархісти хотять коронувати найстаршого сина німецького престолонаслідника Фрідріха Вільгельма, 19-літного хлопця Вільгельма, і віддати його під спеціяльну опіку для виховання його на пануючого Німеччини.

Для удержання офіцирства при монархізмі вони проголошують товариський бойкот на кождого офіцира, котрий перейде до републиканців.

### СВЯТИЙ РІК.

РИМ, 18. грудня. — Римляни сподіваються, що в 1925 р. відвідає „вічне місто" (Рим) до 3,000,000 чужинців з нагоди святого року, яким проголосив папа римський Пій XI. 1925 рік.

### ОБЖАЛОВУЄ ЗА БУНТОВАННЄ ПРОТИ ВЛАДИ.

МАДРИД, столиця Еспанії, 18. грудня. — Тутешній прокуратор обжалував писменника Вісента Бляска Ібанеца, за зневагу королівського маєстату і бунтованнє горожан проти влади.

Ібанец тепер в Парижі, відки ширить пропаганду проти еспанської військової директорії під кормигою Пріма де Рівери і проти короля Алфонса.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION RATES: | | ПЕРЕДПЛАТА: | |
|---|---|---|---|
| Three cents a copy. | | Поодиноке число три центи. | |
| One year | $ 7.00 | На рік | $ 7.00 |
| Six months | $ .75 | На пів року | $ 3.75 |
| Three months | $ 2.00 | На три місяці | $ 2.00 |
| Foreign and Jersey City Rates: | | В Джерзи Сіти і Заграницею: | |
| One year | $10.00 | На рік | $10.00 |
| Six months | $ 5.00 | На пів року | $ 5.00 |
| Three months | $ 2.75 | На три місяці | $ 2.75 |

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Уряд. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

# ВОНИ РОЗУМІЮТЬ.

В. Бочар пише до канцелярії Українського Народного Союза:

„Я низше підписаний складаю сердечну подяку Українському Народному Союзови за уділене мені допомоги з фонду запомогового в сумі 50 долярів, котрі мені в теперішну хвилю були справдішним заратунком. Я складаю теж сердечну подяку Товариству Січ, відділови Українського Народного Союза ч. 136 за уділенне мені допомоги. Наконець відкликаюся до всіх, до кого мій голос дійде, щоби вони приступали до Українського Народного Союза, бо се найсправедливійша організація."

О. Иоан Волощук пише:

„Від глубини душі і щирого серця складаю Вам, дорогий мій, всему честному Уряду 70 Відділу Укр. мол. клюбу поступов. і всім шановним членам за бенефіт-поміч мені під час моєї слабости і операції від котрої най Господь Бог відвертає кождого з Вас. Най благословенне Боже все буде з Вами! Се лишній доказ наскілько наша дорога нам, організація Укр. Н. Союз міцна як скала, воістину правдива і хосенна. Дай же Боже, щоби всі ті, котрі тиняються по чужих організаціях, або нігде прозріли і зрозуміли се."

Т. Ломака, секретар Товариства Згоди в Гемптраку пише:

„В імени членкині Анни Добош і її дрібних дітий зволте приняти від відділу щиру подяку за уділенне її запомоги в сумі 50 долярів. Ся запомога дуже придалася її нещастю. Нехай живе й розвивається Український Народний Союз".

Дмитро Сиротяк пише:

„Подаю вам до відома, що я відобрав чека на 106 долярів яко запомогу по моїй мамі, Марії Сиротяк. Складаю вам сердечну подяку за так скоре висланне мені запомоги. Желаю так славній організації як найкращого розвою та кличу всіх приступати до Українського Народного Союза".

Самуїл Цебряк пише:

„Отсим повідомляю, що я отримав 100 долярів з каси убогих з Українського Народного Союза, яко член більше до праці нездібний. Складаю як найбільшу подяку за сю допомогу в моїй тяжкій потребі. Най живе Український Народний Союз".

Богато зі згаданих тут людий не допускало колись, що вони будуть потребувати помочи Українського Народного Союза. Нині вони благословлять організацію за її працю. Кілько то людий є, які рахують, як на чотири козирі, на непевне завтра. Може сі живі слова потерпівших промовлять їм до серця й розуму.

## „ФІНАНСИ" СССР.

З Москви наспіла отся депеша:

МОСКВА, 18. грудня. — Большевицький комісар скарбу Сокольників заявив нині у свому звідомленню що большевицький уряд підвисшить капітал державного банку з 50,000,000 золотих рублів на 100,000,000 золотих рублів.

Він каже теж, що большевицький уряд признає промисловим і державним установам кредит в сумі 40,000,000.

* * *

Російський державний банк повинен мати СТО РАЗІВ більше золотого капіталу. А що він має сто разів меньше аніж повинен мати, то се значить, що фінансова сила держави і 150,000,000 народу СТО РАЗІВ ЗМАЛІЛА. Фінансова сила СССР. вистарчила би по нормальному на малу державку з півтора міліоновим населеннем, як наприклад Естонія. Розуміється, що з таким фінансовим засобом не можливе економічне життє і розвиток 150 міліонів населення.

Для порівнання можна сказати, що фінансовий стан Росії виглядає якби наприклад робітника, котрий нормально має до розпорядимости тижнево 20 долярів, а по „перевороті" (наприклад, муншайновім) мав до розпорядимости на кождий тиждень усього тільки по 20 центів.



# МУДРА МЕХАНІКА.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

„Вся суть у тім, що вони (себ-то буржуазія) нас не розуміють, вони не здатні нас розуміти".

Так сказав тов. Л. Троцький з приводу скандального листа тов. Зиновева до англійських комуністів. У нас із вами, читачу, такі фортелі звуться мошенством, шахрайством, а в большевиків — високою моральністю, і зрозуміти нам один одного й справді... не то, що тяжко, а просто нам з вами читачу, робиться гидко, і ми щасливі тим, що з усією наволочю не маємо нічого спільного.

Слідом за Троцьким іде й один з „українських" большевицьких пурисів, редактор українського „Більшовика", С. Щупак, і картаючи львівське „Діло" за його сумніви що до знаменитої „українізації" на Україні, наводить вищезазначений афоризм свого „вожда".

„В Галичині, — пише сей непроханий опікун українського пролетаріяту (ч. 251) — пильно стежать за тим, як і що в нас(!) робиться в обсягу українізації в нашій(!) країні, примушує (?), галицьку українську буржуазію визнати українізаційну акцію в нас, як певний факт. Проте, не можна сказати, що наша українізація цілком її задовольняє. А не задовольняє вона не тому, що вона не бачить ніяких наслідків, а лише тому, що ті наслідки не задовольняють українську буржуазію".

Колись ми з вами, читачу, нарікали на нашу українську долю за те, що в процесі історичного творення, вона не витворила нам української буржуазії, як вельми корисного чинника в будуванню т. з. державности. Аж виходить, що ми досі були сліпі й під носом не бачили того, за чим тужили. Отже велике спасибі, що нарешті хоч Сруль Щупак відкрив нам нашу Америку, вишукавши тую українську буржуазію в Галицькій Україні.

Буржуазія ся, звичайно, як і всяка буржуазія, має ту інтернаціональну рису, що не в силі збагнути безодні премудрости, яка пімститься в чорних і рудих кучерявих головах комуністичних Щупаків. Де-ж пак, „українській буржуазії дуже любе старе петлюрівське (?!) гасло: „Україна для Українців"; для української буржуазії справу українізації „звязано з усуненням всіх инших національностий від участи в державному життю (який жах!... С. Ч.) для того, щоб відкрити ширші простори для власної української буржуазії та буржуазної інтелігенції". Що-ж до конечних цілей большевицьких Щупаків, то для них „сю справу звязано **з інтересами всіх трудящих, які населяють Україну, незалежно від національности"**.

Багато ще блягузкає тов. Щупак, на доказ своїх тверджень, про „загальну революційну програму", про „боротьбу всіх трудящих за комуністичні ідеали" і т. д. Але гадаю, що читач уже помітив, де саме чорніє страшна паща комуністичної безодні премудрости, і не тільки зауважив се, а вже й збагнув, що се зовсім не така премудра річ, як думає Щупак, що се зовсім навіть не безодня, а простісеньке собі московсько-жидівське шило — і навіть не з комуністичного, а із звичайного буржуазного московсько-жидівського мішка. Про те, як ставиться „рабоче-крестьянская власть до „трудящих", і ми і наші колеґи писали вже не раз та й ще не раз писати-мемо. Тому з фрази „сю справу звязано з інтересами всіх трудящих, які населяють Україну, незалежно від національности, викиньте оту димову завісу — „трудящих", і перед вами в усій своїй наготі стане захована за „комуністичним ладом" і „трудящими" **головна ціль большевицької українізації.** Вона дуже проста: **підчас галасу про комуністичний лад та всесвітню революцію й щастє трудящих використати становище пануючих Москалів і Жидів для закріплення їх позицій на богатій всякими добрами Україні.**

Не дарма-ж така самозрозуміла й проста формула „Діла", як позитивне розвязанне справи українізації „через притягненне **сутоукраїнського елементу** в радянські установи, **звільнивши чужий напливовий чи насаджений російський елемент** від виконання урядових обовязків у державних установах України", — не дарма, кажу, ся формула для тов. Щупаків **недопустима.** В своїй хаті своя правда, і сила, і воля, — се гаразд знають всі оті Щупаки; знають вони й те, що свій, та ще на своєму, дбатиме про свого в першу чергу, а тоді вже про чужого — про Москаля, Жида чи ще там кого, і така перспектива зовсім не посміхається товаришам „трудящим" у лапках, що поклали собі з давних-давен сісти на карк ні більш, ні менш, як усьому світови. Знають вони й те, що зголоднілі на державне життє й культурну національну творчість українські маси, коли дорвуться до національної свободи, виявлять такий бурун національної творчости, що иншим національностям, сущим на Україні, доведеться лише пристосовуватись до обставин і, звичайно, йти в хвості, борячись за свої гаразди та окремі національні інтереси. От чому не подобається їм так самозрозуміле для кождої, котра поважає себе, нації „петлюрівське". (?) гасло „Україна для Українців". А для якого-ж чорта? — лишається тільки спитати. Чому може бути безсумнівним гасло — Анґлія для Анґлійців, Франція для Французів і т. д., а Україна для Українців потребує ще якихось коректив? Тому, що вона є перлиною на земській кулі, і кождому дідькови нетрудженому кортить її захопити, лишивши справжніх господарів і надалі поневірятися жебраками в своїм краю-раю?...

Коли-б хироумний Щупак з большевицької каламутної води на Україні захотів би закинути нам тенденційне читанне в його думках, то на се ми висунемо хоча-б, по-перше, такий доказ, як представленне найліпших просторів української землі для соток тисяч „трудящого" жидівства; по-друге —зруйнованне української кооперації й захопленне української торгівлі „непмачами", себ-то Жидами; по-третє — захопленне промисловости, яка ще залишилася після большевицького господарювання, комуністичною владою, себ-то також переважно Москалями й Жидами; по четверте — захопленне відповідальних посад у державних установах України переважно там же таки елементом, і т. д., і т. д.

Для доказу останнього нашого твердження кілька цікавих цифр. Еміґрантську московську ґазету „Дні" інформують із Київа: „На засіданні президії ґубвиконкому було вислухано доклад про українізацію совітського апарату в ґубернії. Із загальної кількости **35.000 службовців, 80% котрих складають місцеві роджéнці,** лише **1.850 чол.** володіє „разговорним українським язиком", а таких, що знають його добре й можуть листуватися на нім, зареґістровано всього **229 чол.** Дві третини виконкомів вимагають, щоб їм присилати офіційні папери на московській і українській мовах". (ч. 629). Хто вміє читати, най читає: 28.000 місцевих Москалів і Жидів плюс 7.000 заволок з инших країв. З усієї сієї маси 1850 чол., натершись поміж селянами, навчились розмовляти по-їхньому, решта, за винятком нікчемної кількости справжніх Українців (229), навіть сього не вміє, себ-то її треба українізувати, бо без такої операції навіть на радянській Україні одкриваються не вельми привабні перспективи на майбутнє. І ото-ж українізують, аж крехтять, та українізують, щоб лекше було пербрати до рук тую прекрасну, але нещасну країну, або, як вони кажуть, зробити „смичку". Але що найвизначнійше в усій сій статистиці, так се те, що править **Українською** Радянською Соціялістичною Републикою урядова маса, між якою **Українців менше 1%** (на Київщині на 35.000 лише 229!).

Се зветься по Щупаківській діялектиці — комуністичний лад, в цілях якого вже другий рік переводиться ту комуністичну українізацію, щоб запобігти „петлюрівському" лихови"— „Україна для Українців". Не знаю, чи задоволене з неї українське населенне, чи ні, але що Москаль і Жид може бути задоволений, то напевне. **Комуністична українізація— се значить: селянине збірайся на Зелений Клин або до Америки,** бо коли Щупаки закінчать сво свою „українізацію", то вже не буде тобі місце на рідній землиці, — вони-ж, бач, дбають не тільки про український пролетаріят, але про всякого „трудящого" чорта, котрого лиха година чи жадоба наживи занесла чи колись занесе на твої, споконвіку твої, простори поля й степи!

Отже мудру механіку комуністичних Щупаків дуже легко розібрати, коли відкинути всі оті, набридлі всім, прикраси, як нпр., „трудящі", „пролетаріят", „комуністичний лад", „всесвітня соціяльна революція" то-що. Справа проста. Український народ прокинувся і намагається взяти свою долю на своїй землі у свої власні руки („Україна для Українців"). Се невигодно Москалям і Жидам, що досі жили галапасами на тілі народнім, і вони, маючи ще владу в своїх руках, вигадали оту мудру механіку з комунізмом і українізацією, бажаючи спіймати „дурного хохла" на гачок якогось **щастя для всіх трудящих на Україні.** А тим часом, під сей галас, закріпляють свої московські й жидівські позиції на землях українського народу.

Чи вдасться-ж?... Гадаємо, що недалеко вже той час, коли український народ здолає дати проречисту відповідь на се питанне.

С. Ч.

## ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1925 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано календарі на адресу пп. секретарів для слідуючих відділів:

Відділи: 62, 127, 137, 168, 206 (2 п.), 242, 254, 164, 279, 282, 284, 289, 290, 291, 297, 302, 303, 304, 305, 307, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 317, 318, 319, 321, 330, 332, 339, 342, 347, 350, 351, 380, 381, 384, 388, 392, 400, 401, 402.

Повисше вимінені посилки зістали вислані почтою дня 18. грудня. Котрий би з висше згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня висланя календарів, нехай повідомить Адмін. „Свободи".



## ДО ОДНОСІЛЬЧАН СЕЛА УСТЄ ЕПИСКОПСЬКЕ, ПОВ. БОРЩІВ.

В найдальшій закутині нашого поневоленого краю, бо саме на пограничу Бесарабсько Буковинськім, над Дністром лежить село Устє. До війни воно славилося культурною працею. Була там Поз. Каса, Укр. Нар. Дім, Читальна Просвіти, тов. „Січ". — Однак з вибухом війни завмерло зовсім культурне життя. Безнастанна боротьба в тій околиці і постій ворожих військ знищили село так, що остали тільки звалища. Ликували „сусіди" з нашого хвилевого занепаду, бо думали що прийшов кінець нашій народній праці. Але найшовся гурток молодіжи, загартованої в боях за кращу долю, який повернувши з ляцьких тюрем, взялися щиро до праці. Ті браві хлопці відновили читальню Просвіти і заложили Аматорський Кружок, котрий дав кілька вистав, між иншими виставили на самому початку „Невольника". Вистави відбувалися в шкільнім будинку. „Опікуни" побачивши, що справа розвивається поважно, відмовили будинку, а тим самим здержали на якийсь час всю працю. Однак і ту не зневірюються молоді борці.. В надії, що живе, ще за океаном між нашими братами дух борби за кращу долю Неньки України, вони відносяться з щирим проханнем до всіх краянів Борщівщини, а першій мірі до односільчан з Устя, як також до всіх Українців доброї волі, щоби помогли виставити свій власний дім, де моглиб і дальше ширити просвітно-культурну працю в тій глухій нашій стороні.

Всіх жертводавців проситься посилати жертву до:

Яков Данилюк, Box 155. Raritan, N. J. — а по близші інформації до: Стефан Зайшлий Box 155. Raritan, N. J.

## МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Отсим подається до відома всім членам місцевим українського товариства „Вільних Козаків міста Львова", від. 143, що річні збори нашого товариства відбудуться в середу, дня 24. грудня 1924, в сали ч. III. У. Н. Дому ,217—219 Іст 6-та ул. в Ню Йорку. Товариші! Кому лежить на серці справа Товариства то певно, що не відмовиться без найменьшої причини опустити тих зборів. Обовязком є кождого одного члена прийти на збори і на означений час. Коли хто з членів не появиться на річних зборах, то з таким членом поступимо після статута товариства. — М. Никифорчин, предс.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Михаїла, від. 142, повідомляє, що річний мітинґ відбувся 13. грудня, 1924. Отсей уряд вибрано на 1925 рік: А. Поливчак, предс.; П. Остапчук, секр. фін.; Яцко Лещак, касієр; Т. Маройка, секр. рек.; Емілія Мамчак, заст. пр.; П. Пітула, заст. касієра; Р. Слободян, І. Ґавловський, С. Погранишин, контр. комісія; М. Штім, Н. Ковальчик, надз. хорих на Елизабет; Г. Титус, М. Писарський, на Бей Вей; П. Пітула, Д. Фортуна, трастіси; А. Баранецький, капітан; А. Глух, хоружний. — П. Остапчук, секр.

ЛЕНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія Вел., від. 87, на річнім мітинґу вибрало новий уряд на рік 1925 як слідує: Лукач Кирило, предс.; Конст. Купер, заст. предс.; Николай Максимик, касієр; Стефан Сухима, заст. кас.; Василь Максимик, секр.; Мих. Студений, заст. секр.; Андрій Стець, Теодор Кінь і Іван Окаль, контрольори; Гаврило Плішка, дозорець хорих; Стефан Кирик, дверник, Мих. Мідяк і М. Смільницький, хоруижі; Мих. Максимик і Вас. Трояновський, післанці. Мітинґи відбуваются в другу неділю в місяци в Cushling's Hall, 45 Central Ave., Lancaster, N. Y. — Василь Максимик, секр.

ОЛЕАН, Н. Й. Тов. Зап. Січ, від. 363, подає до відома всім своїм членам, як місцевим так і позамісцевим, що на річнім мітинґу вибрано отсей новий уряд: Стефан Васьків, предс.: Василь Королишин, заст. предс.; Гавриїл Підскальний, секр.; Дмитро Базів, заст. секр.; Григорій Непорадний, касієр; Петро Пилипів, заст. кас.; Михайло Сеник, Іван Мішанець, контрольори; Григорій Ткачик, Андрій Лалюк і Петро Михалюк, опікуни хорих; Михайло Луцишин, капітан; Никола Леськів хоруижий; Іван Косців, господар; Стефан Луцишин, Михайло Сеник і Олекса Іванців, опікуни маєтку. — Іван Скробач, секр.

## ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. Д. в Н. Г.: Кампанія добігає кінця і вона придбала споре число членів. Дякуємо за щирість.

П. Ш. Пітсфілд, Месс.: Ми подали в новинках вістку із присланого листу.

О. Г. Кулемет Сіті: Ваша правда, що у школі і в правдивій просвіті будучність і сила народу.





## КАЛЄНДАР УКРАЇНСЬКОГО НАРОД. СОЮЗА НА 1925 РІК

Вже сам зверхний вигляд нового календаря У. Н. С. на 1925 р. манить своєю красою. Під зглядом технічного зладження він справді артистично викінчений. На окладинці красуються українські вишивки, а в середині повно дуже гарних друкарських прикрас.

Зміст календара ріжноманітний. У ньому подано короткий начерк історії і розвою У. Н. Союза, причина великого зросту і величний стан нашої орґанізації. Відтак слідує цілий ряд коротких розвідок з нашої і чужої історії, життєписі визначних людий, статті на сучасні теми і т. п. Крім того є декілька віршів і дві повістки, а саме довша повістка Ф. Дудка і коротенька М. Бурлаки. Повістка „Чорний Крук", написана дуже гарною мовою і зворушує читача своєю козацькою традицією та описом переживань під московською кормигою.

Оповідання „Похорон" зложене на підставі події із часів Махнівщини.

Цілий календар вельми цікавий і повинен вдоволити хоч як вибагливих читачів.

Ціна усього 50 центів.

## ЗВІТ І ПОДЯКА.

**До хвального Комітету односільчан для відбудови чит. Просвіти в селі Залуже в Нюарку, Н. Дж.**

Дорогі Родимці! Приступаючи до писання цього листа звідомляємо Вас, що після жертви 100 долярів виділ одержав рівночасно листа від вашого комітету, а в нім желання. 15 листопада одержано від комітету фотографію.

Позаяк за надіслану грошеву жертву відповідь була сейчас вислана та за одержаний лист і фотографію складаємо окреме сердечну подяку.

Ваша фотографічна знимка вже оправлена в рамці і є одною з найкращих прикрас нашої читальняної хати.

Послідна ваша жертва 100 долярів вже зужита так як би було бажали. Вставлено в обох хатах підлогу, в другій хаті піч, викинено стелю в ругій хаті, збудовано клозети, зроблено на зовні вікониці, одну лавку 6 м. довгу, заплачено муляра і столяра і куплено часть приряди до сцени, між ними кілька лямп. Решта оставших гроший віддається для обороту новозаснованої кооперативи „Самопоміч".

Що до освітньої діяльности то можна сказати що вона по троха оживає. Дня 16 листопада дано аматорську виставу при великім здвизі народу своїх громадян і чужих сіл. Тепер підготовляєтся святочний концерт на 8-го грудня (свято Просвіти) та аматорську виставу на св. Миколая.

На св. Димитрія, 8 листопада, влаштовано вечерниці, получені з тов. забавами музикою і танцями при участи гостей з Рогатица і Бабинець.

В читальні замічається великий рух „Жіночої Секції" яка має майже що неділі виклади під проводом „жіночої громади" в Рогатині. Жіноча громада організує при читальні курс шиття, крою, варення і домашнього господарства.

Для неграмотних основуєтся курс неграмотних. При кінці місяця листопада має бути відкрита крамниця „Самопоміч" нашої новозаснованої кооперативи.

Послідні вечерниці з 8. XI. і аматорська вистава дали 76 золотих і 72 сот. Ці гроші віддано в пожичку для кооперативи.

Шановні громадяни і почетні члени тов. чит. Просвіти в Залужу!

За Ваші щирі желення для виділу і товариства ми еще раз складаємо Вам якнайщирійшу подяку а з тим всі як оден засилаємо Вам бажання здоровля, щастя скорого добібку та якнайскорійшого повороту до рідної землі, та великого успіху в Вашій культурній праці для добра своїх братів рідного Вам села Залужа. В звязку з наближаючимися святами Різдва Христового, желаємо Вам Веселих і щасливих свят та приемної забави.

Ми горді, що маємо таких славних земляків-братів як наші Залужане в Америці. Ми сідаючи до спільної вечері будемо згадувати за Вас що ми еще не всі засіли що частина наших найлучших краянів там десь за океаном. Їм належиться найбільша честь і грімке слава!

Хай житуть наші брати-Залужане згуртовані в ком. О. для відб. чит. в с. Залуже в Нюарку.

А ми тут оставшися на рідній земли будемо спільно рука об руку працювати для піднесення освіти в рідньому нам селі Залужу, а тим самим кладемо і свою цеголку до будови великої, могучої і незалежної Соборної України.

Від нашого старенького пароха о. шамбеляна, Городецького і виділу желаємо Вам многих літ!

В тісній братерській злуці остаємось

Залуже, 23. XI. 1924 р.

**За виділ:**

**Михайло Цап**, голова; **Стефан Дзера**, містоголова; **Стефан Воробець**, секретар; **Федько Дзера**, скарбник; **Марта Лозиняк**, член виділу; **Сенько Цап**, господар; **М. Білоус**, бібліотекар; за технічне виконання **С. Воробець**, секретар.

**Поклик!**

Наш Комітет Залужан з Нюарку, Н. Дж. викликає слідуючих осіб до дальшої акції, для відбудови Читальні Просвіти в селі Залужу, а також еї новоснованої Кооперативи:

Василя Воробця, Михайла Воробць, Теодора Біловуса, Михайла Біловуса, з Джемейки, Н. И., Гринька Попацу, з Нюарку, Василя Дзюбака, з Перт Амбою, Сенька Цапа, Николу Цапа, з Пленфілд і Василя Цапа, з Провіденс, Н. Дж.

Всякі жертви просимо слати на руки секретаря Ком. Залужан, в Нюарку,

**Michael Kostra**
**254 Court St., Newark, N. J.**

**За Комітет:**

**Василь Біловус**, предсідатель;
**Михайло Костра**, секретар;
**Василь Костра**, касієр.



# Повідомлення.

**ДО ВСІХ ХВ. БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ, СЕСТРИЦТВ І ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.**

**Згідно із ухвалою 15-тої гол. конвенції і референдум всіх членів, ухвалено видати календар на рік 1925. Календар вже готовий і висилка до відділів вже почалась. Обовязком місцевого уряду кождого відділу буде всі календарі роздати для членів і сколектувати по 30 центів за примірник. Належитість за календарі дістав кождий відділ в рахунках за місяць грудень 1924.**

**З огляду, що се послідний місяць в році і що за виданя календаря У. Н. Союз обовязаний заплатити Свободі цего місяця, проситься всіх членів як рівнож і урядників, щоби за календарі належитість зібрали сего місяця і в цілости гроші переслали. В сей спосіб оминесь непотрібних переносів довгів на слідуючий рік.**

**Так само проситься всіх Вп. П. Секретарів, щоби висилки рахунків і звітів, не здержували аж до послідного дня в місяці або як де котрі опізняються аж до першого слідуючого місяця. Рахунки і викази повинні бути вислані вже 26-го грудня щоби можна викінчити всякі праці в час, та замкнути книги для контролі нашої і державної.**

**Книжочки і відзнаки для нових членів вислано 4. грудня, а рахунки та викази 8. грудня. Як би котрий із П. Секретарів посилок не отримав, нехай зголоситься сейчас, а не жде до кінця місяця.**

**Роман Слободян, фін. секр.**



# ПРОРОКОВЕ ОКО

або

## ІВАСЬ БИСТРИЙ І ЙОГО ПРИГОДИ

за **В. Лозинським** переповів **М. Ценівський**.

(1)

I.

### МІЙ БАТЬКО ВИЇЗДИТЬ У ТУРЕЧЧИНУ.

Був Щедрий Вечір. Мій батько зодягнувся по святочному, надягнув кобеняк підбитий лисами, бо мороз був великий. Заки ще йти до церкви, вийшла неньках на двір і над ковалними дверми назначила розчиною святий хрест.

Було то 1614-го року Божого. Отже цей рік Божий 1614. то найдавнійший час життя мого, який памятаю. А йшло мені тоді на шестий рік. Що опісля ділялося і що зі мною було і з батьками так що Бог давав злого й доброго, то мені вже так ховається в памяти, наче в скрині під замком, де все безпешно лежить. І коли по богато літах відімкнеш, усе найдеш, як було. Хіба що все це було наче в самому оці, а не в розумі. Аж щойно як з літами прийшов розум, то почав читати з памяти наче з книги, вже дано друкованої, ще заки ти навчився читати.

Село, що в ньому жили мої батьки і де я прийшов на світ, називається Підбіря. А лежить при самому головному шляхові —. Веде він у ріжні далекі сторони й краї світу божого. бо їхав ти ним і на Мадярщину через Самбір, і на захід через Фельштин і Перемишль, а також до Львова і дальше, на Вкраїну, або й до Турків навіть. В селі за моїх наймолодших літ жив підстароста, а радше тільки вірник.

Підстаростою звали його, бо так хотів і велів. З гордощів хотів уходити за знатнійшого, як був на ділі.

Батько не був підданим мужиком, бо сидів на солтисистві. Але солтисом не був таким як инші. Бо ані людей не судив, ані чиншів і данин королівських не збирав, на війну не йшло і хлопця не давав на війну. Походив із української шляхти, хоч зубожів. Грунт мого батька, несповна півтора лана, то колись у давніщі часи було солтисство, а тепер лише волниця. Батько дістав цю землюза матірю. Був на ній свобідним, так як би шляхтич. Платив лише до самбірської економії чиншу й жирівщини 20 злотих, два рази до року по рівній половині. Коліб безпечно сидів на цьому хазяйстві, жилося би йому дуже добре, бо хліба воно могло дати подостатком. Та що завзялися на нього лихі люде. Заперечували йому право власности, конче хотіли рушити його відси.

Господаркою на ріллі мій батько не дуже займався. Лише мати. Бо батько мало був дома, тому що був дуже добрим візником і купецьким розвозчиком. Щороку кілька місяців був у дорозі. Вивчився, щоправда, батько теселського ремесла, але теслярка не давала доволі заробітку. До фірманки тягло його дуже, тому теслярку зовсім покинув. Уже мій дідо був сильним візником, як то у нас називають прасолом. Бо тут усюди в самбірськім і дрогобицькім жупа коло жупи: і в Старій Соли, і в Лядьскім, і в Дрогобичі, і в Трускавці, Модричі, Стебнику й Котові. А звідусіль квотники висилають сіль бочками на кінці світа, аж до Київа, на далеку Україну, гень аж по Дикі Поля, бо там збіжжа аж забогато, але соли зовсім нема, хочби око засипати.

Візникування перейшло так із дідуся на мого батька. Лише, що батько не возив уже соли. По дідови одержав батько трохи гроша й забрався до купецького візничення. То був добрий заробок, але тяжкий. Ремесло корисне, але небезпечне, а часом дуже стратне, коли так нещастя хотіло. Бо ідеш як на війну, так хіба Бог милосердний знав це, коли вернешся, чи живий і здоровий вернешся і в якім щастю станеш на своїм хатньому порозі. Вихати можеш гарним кованим возом, четвернею, а вернутися пішкома і босо, за прошеним хлібом, із знаменим бичівном у руці замісць цілого дорібку. Радий будеш, що голову приніс! Всюди дороги небезпечні, всюди повно опришків і гільтяїв, ласих на купецький гріш і на цілий крам. Вже як ідеш у Волощину, або у Мадярщину з крамом, або відтам вертаєш, страху й біди наїшся часто доволі. Щож говорити тоді, коли дорога веде аж у Туреччину, в поганські землі, татарським шляхом?

Отже треба вам знати, що мій батько фірманив аж до Туреччини, значить у саму розбишацьку гавру. Мав мій батько у львівських Вірмен велику ласку і поважання, бо був вірним, тверезий й відважного серця. Вірмени ведуть велику торговлю з турецькими краями, а відтам до нас вертають з іще більшими скарбами в блаватасах, злотоглавах, з морським корінням, а нерідко і з перлами, кораллями й такими королівський вінець не повстидорогоцінними каменями, що й дався би їх. А за один такий камінець і папське дідицтво можна купити. Двічі батько був аж у Стамбулі самому, турецькій столиці. Там живе їх цісар або султан. Оба рази вернувся щасливо й з великим заробітком. Одначе зарікався, що вже третій раз не поїде. А таки поїхав, бо мусів. І то через це солтисство, з котрого хотіли його прогнати нечесні люде.

Батько був правним власником цього хазяйства, бо було дідичне. Лише, що не перейшло на батька по головічній лінії, лише по жіночій, то цей нам підбірецький підстароста, про котрого я вже згадував, пан Бал чиньскі, конче хотів видерти його батькові, коли не відкупиться. На замку батька за це ніколи не чіпали, щоби лише чинш заплатив у самбірській економії. Цей пан Балчинські напосівся на батька, безпокоїв його, румащею прожурував. Батько мусів і просится й оплачуватися, а ждав ласки божеої й людської помочі.

Здавалося теж, що йому ця поміч прийшла й то могутня, бо ось коли король польський Жигмонт р. 1621 їхав до Львова за військом, то мойому батькові, тому що мав велику мажу й чотири рослі у кріпкі коні, веліли ставитися в замку в Городку до королівських підвод. Із чималим жахом їхав батько, бо це був час великого здвигу на турецьку війну. Батько боявся, щоби його з кіньми не тягнули десь аж до обозу, або везти гармати зі Львова не взяли. Але коли мусів, тоді хоч із плачем поїхав. І їхав батько з підводами аж під Львів. За селом Залісся, недалеко Янова стояли постоєм. Батько довідався, що тут саме станув постоєм і гетьман Петро Конашевич Сагайдачний, що йшов також походом на Турків. Постановив батько скористати з нагоди, добитися послухання у могучого гетьмана, що там і не було би! Він жеж його земляк — із Самбора.

Оповідав пізнійше батько, що прийшла йому тоді на думку приповідка: „Коваль, клепле, поки тепле", „Хапай нагоду з переду, бо з заду лиса". Гетьман прийняв батька ввічливо. Батько звернувся до гетьмана Сагайдачного й просив його, як земляка, щоби вставився за нього в королівській канцелярії, бо викидають його з власної хати. Сагайдачний обіцявся пригадати його справу. Відіслали тодіж таки батька до королівського дворянина Сольського. Сольський обіцяв розглянути справу. Потім уже в Львові відіслав батька до иньшого, а цей инший до другого, а той другий до третього й так посилали його від Анни до Каяфа, аж вкінци канцелярський підписар записав собі про що ходить і сказав до батька:

— Їдь, ти, добрий чоловіче до дому! Прийде тобі королівський декрет на поле. Вишлеться письмо до замку в Самборі.

Рад не рад, батько мусів на цій обітниці попристати. Бо дежто вбогому хліборобові небозі напихатися таким паном, через драгантів, покоєвців, паюків, ліктями пробиватися, а то ще й у дуже неприпідному часі, коли всі мали голови набиті военними справами, бо саме тоді королевич Володислав із Сагайдачним, воював Турків і хто тільки був живий в Львові, тільки про цю війну й говорив і нью журився. А й небезпечно було баритися в Львові! Радше тікай, чоловіче, бо скажуть тобі їхати до Хотина з гарматами. Та мій батько вернув веселий і добрі думки до дому. Силу цікавого ненці й мені оповідав про пригоду з гетьманом Конашевичем Сагайдачним, про подорож до Львова.

Та цим добрим сподіванням скоро мав прийти сумний кінець. іМнав місяць за місяцем, а ця королівська конфірмація, що мала прийти на замок у Самборі, як не надходила так не надходила. Підстароста, коли батько вернув такий безпечний завдяки обіцянкам королівських урядників, схов був трохи роги. Та тепер почав іще впертійше наставати. А мав за спільника якогось Мадяра, Гайдука. Цей Мадяр, Кайдаш на імення, ще хлопцем був на панському дворі. Тепер же в Підбірю сидів у підстарости наче на ласкавому хлібі. Він ніби то — говорив — дістав наше солтисство ще від попереднього пана. Отже оба насіли на батька, безпокоїли його погрозами: або по доброму забирайся, або прогонимо тебе з цієї хати, бо ми вже виграли справу на замку. Та то була безсоромна брехня. Декрету вони не мали, а навіть самі не дуже були безпечні, чи дійсне не прийде ця королівська конфірмація. Отже справа так малася, що обі сторони боялися. Батько: ануж скривдять його? Підстароста й Кайдаш, ануж таки буде ця конфірмація? Коли один і другий боїться, годится легко.

— Заплатиш нам двіста злотих, а вже обіцяємо оставити тебе в спокою, для любови ближнього, — говорив Балчинські.

— Немає у вас любови ближнього ні Бога, — відповів батько — що так безсоромно напосілися на мою згубу. За гріхи мої дам сто злотих, але вже раз дайте мені спокій і на віки поквітуйте, тай хай вас Господь судить за мене, нещасного чоловіка!

— Давайжеж зараз, хоч би й сто. Лише з милосердя робимо це.

Батько не мав стільки грошей. Тому, після довгих торгів, станули на цьому, що батько записався на цих сто злотих до другого св. Михайла. За вигоду мусів заплатити лихву цього дуката, що його одержав у Янові від короля.

(Дальше буде).

# ДОПИСІ.

## ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

**Трентонському поступовцеви у відповідь.**

В числі 138 „Народної Волі" появилась допись з Трентону, під Заголовком „Нашим Гетманцям", підписана „поступовцем". Він пише: Читаючи джерзиситську газету „Свободу", з дня 15. листопада найшов я там статтю пана Гасія з Трентону під наголовком „Гетьманат". В ній вихваляються думки сильної влади в одній особі і тим подібні новітні ідеї. Сама стаття не звертала б на себе уваги, як би під нею було підписане імя п. В Гасія, який звісний з того, що довго надумується, коли зробить один крок в перед, а зате генає собою три кроки в зад. Так і тепер вернувся в українській історії на 300 літ... І тут в поступовця заговорила московська душа, і він ніяк не може помістити в чому я вернувся 300 літ взад та розкрив славу України за доби гетьманства, а не беру теперішньої московської комуністичної історії.

Дальше поступовець пише свої літанії, та сипле лайками на Петрушевича, Левицького, Хмельницького і других заслужених людей. От, і поступовець! Немо, що казати. Прикрив свою кацапську гниль шумною назвою поступовця. Таких поступовців Україні не треба, і місце їм в білокаменній Москві, а не між українською суспільністю в Трентоні. Дальше „посдуповця" дивує, чому я висказую свою думку про гетьманат, і що мені, як робітникови, та ще в Америці се ніяк не лицює.

Так, „поступовче", в нас кождий може висказувати свою політичну думку, бо це не російська тиранія, але вільна земля Вашингтона. Лише в Росії за такий вислід ви, „поступовче", моглиби мене поставити під стенку.

Дальше говорить цей „посповець", що пани Петрушевичі, Назаруки та Левицькі, що другий тиждень навязували з Поляками переговори та перемиря, та пильнували панських маєтків. Це вже груба брехня і на це є тисячі свідків, що сидять по польських тюрмах за ідею самостійности України, котру то ідею ніс Петрушевич на вістрі меча славних Січових Стрільців. Яка у вас совість, писати до свого народа, такі брехні, яких навіть часопись польська не писала. Томуто певно, Поляки вихваляли під небеса „Народну Волю", що це поржондна ґазета.

І наколи, ви, „поступовче" пишете, що гетьман не збудує України, а здобуде сам народ, коли просвітиться, я спитаюсь вас, пане „поступовче", чим ви, причинились до освіти? Чи ви дали цента на Рідну Школу, на писменників? Чи може на інвалідів, що боролись за рідний край?

Треба, щоби нарід просвітився, бо просвічений нарід прожене від себе всіх таких поступовців, що ллють помиї на все рідне.

**В. Гасій.**

———o———

## БОСТОН, МЕСС.

**Поможім свому писменству!**

Богдан Лепкий помістив в „Свободі" статтю, на яку всі Українців в Америці повинні звернути велику увагу. Він пише стару правду, а саме, що розвій українського писменства залежний в першій мірі від того, як розходяться українські книжки. Коли нема кому книжок купувати, то й нікому не варта витрачувати часу, щоб їх складати. Ми, американські емігранти, не можемо заслонювати себе бідністю, бо це неправда. Тут, хто здоровий і до роботи охочий, той заробляє добре, нетільки на вигідне життя, але і на те, щоб заощадити на старість.

А вжеж певне ніхто не збіднівби, якби і кождого місяця видав хоч пару долярів на книжки. А добрі книжки то найбільше майно, яке чоловік може добути, бо вони дають чоловікови просвіту, якої ні огень, ні вода, ні війна не забере.

Колиб кождий Українець в Америці подбав за те, щоб зложити собі гарну бібліотеку, то сама наша еміграція моглаби купити щороку, який міліон українських книжок і через це піддержати і скріпити нашу літературу. Тепер нашу байдужність нема ані однісенького Українця чи Українки, які моглиб цілковито віддатися письменницькій праці і через це і нічо инше, українська література посістає така вбога. Буває так, що авторови навіть тяжко найти якогонебудь накладця, щоб видрукувати його книжку хочби й задармо, неплатячи авторови ніякого гонорару. Коли представимо собі, що на написанне пересічної книжки потреба посвятити щонайменше кілька місяців, а нераз і пару років, то чей кождий зрозуміє, чому наша література така невелика.

Нікому ніяк не виплачується бути українським письменником, бо з того труду не годен заробити ні собі, ні родині, навіть на кусень сухого хліба. Як відстрашуючий примір для кождого, що хапає за перо, служить Маркіян Шашкевич, який помер на голодівці в гірській парохії в дуже молодім віку, або геніяльний наш Франко, який пережив більшу частину свого життя у крайніх злиднях.

Література це найважніщий середник для культури і підойми народу із темряви забуття. Добрі книжки просвічують нарід, а крім того розносять добру славу нації по цілім світі.

Створення великого письменного руху це вимога кождого національного життя, коли воно не має заскорупіти і застигнути. Колиб американська еміграція застановилася поважно над цею справою, то моглиби зайняти абсолютно чільне становиско для цілої України. Ми, тут в Америці, колиб зачали купувати українські книжки, моглиб забезпечити кождій добрій книжці хоч десять тисяч збуту. При таким числі вже книжка принеслаби дохід накладцеви і запевнилаби зарібок авторови.

А кождий з нас не втративби нічого, бо приобрівби добрі книжки для своєї бібліотеки.

Колиб ми не були так страшне тяжкі, повільні і байдужі! Коби!

Але замість того ми купуємо всяку дрань, як сонники, переводи глупеньких сензаційних оповідань, або подекуди ідіотичну більшевицьку пропаганду.

Ми такі байдужні, чи ліниві, що навіть не постараємося, щоби в кождій публичній бібліотеці були українські книжки. Хоч священики та свіцькі інтелігенти повинні подбати за це! Не велика штука піти до завідателя бібліотеки і подати йому спис українських книжок тай адресу книгарні, де ті книжки можна дістати. Оттак н. пр. я сам постарався, що публична бібліотека в Бостоні спровадила чимало українських книжок.

Відтак священики повинні оголосити в церкві, що українські книжки зістали спроваджені та щоб Українці користали із того і читали ці свої книжки.

В кождій школі повинна бути бібліотека для дітей, де булиби книжки українські, відповідні для діточого віку і смаку.

І кожда парохія не збанкротує, як заведе у себе парохіяльну бібліотеку, до якої щороку докупить свіжо видані книжки. Нарікають пан-отці, що народ читає протирелігійну літературу. Нехайже подбають, щоби при кождій церкві були українські книжки, такі, що вони самі вважають за добрі. Бо як нічого народови не дасться, то не диво, коли нарід відтак хапає хочби найгіршу дрань у руки. Коли нарід просвітиться добрими книжками, тоді не дасть себе баламутити ніяким дурисвітам та запроданцям.

Таксамо не розумію, як може бути читальня, або народний дім без великої бібліотеки. Після мене гарна бібліотека, старокрайські часописи, тижневики, місячники і т. п. це найперша і найважніща робота у кождій місцевости.

Ці українські книжки і видавництва лучать нас трівким лучником із нашою старою вітчиною, відновлюють наше заінтересовання старокрайськими справами і не дають нам замерствіти на чужині.

Тепер лунає гарний клич, щоб Українці в Америці ставали членами „Просвіти". На той заклик відозвуться усі свідомі Українці на еміграції. Але це ще не всьо. У нас буде аж тоді добре, коли кождий Українець емігрант нетільки що буде членом „Просвіти", але ще й у своїй хаті буде мати українську бібліотеку.

Американські Українці мають можність зробити усьо, що тільки схочуть. Вони можуть призбирати фонди на захист для сиріт і колік, вони можуть зібрати гроші на промислово-ремісничі школи і бурси, вони можуть створити сильну політичну пропаганду за незалежну українську державу, вони можуть помогти створити оден державний центр, вони можуть скріпити боєву акцію — а крім того усього, вони можуть поставити еще трівкі основи для оживлення і поширення української літератури.

Тільки доброї волі нам браке. Коли охота найдеться, то ці американська еміграція стане найважніщим середником у цілім нашім національнім русі.

**Н. Давискиба.**

———o———

## ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Дня 29. падолиста, заходом тов. „Любов", від. 45 У. Н. С. було відогране в українській гали представленнє „Украдене Щасте" — Ів. Франка.

Штука досить трудна до відіграння, одначе аматори вивязались з всіх роль, як справжні артисти. Пані Рибакова в Ролі Анни, д. Лівач в ролі Миколи Задорожного і д. Рибак в Ролі Жандарма, як герої драми грали знаменито; видно було, що вложили свою душу в штуку. Тов. „Любов" може гордитись такими аматорами.

Пані Коцюбінська, як сусідка, що все знає, що у її куми діється, дуже влучно відограла свою ролю.

Тов. „Любов" збагатилось новими аматорськими силами, котрими є: дд. С. Лев, В Петрусик та Г. Грищишин, які добре „списались" на сцені.

Взагалі, кождий з аматорів розумів свою ролю і старався з неї вивязатися, як найкраще.

До критики належить хиба те, що жид (д. Крамар) мав пересадно велику бороду і за богато відвертався від публики. Позатим грав добре.

Також зле, що суфлер курив підчас кождої дії в будці.. Се не робить добре вражіння на публику, бо здається, що під сценою щось горить, або тліє. Оно правда, що курцеви трудно довший час обійтися без куріння але вже таки конче треба здержатись на той час.

Підчас павз давали насолоду публиці своєю грою д. П. Дубас на скрипці, а п-на О. Довбенько на фортепяні.

Мимо сітного дня, а в вечері раптового морозу, публики зійшлося досить. Тільки не мож було якось „доглянути патентованої інтелігенції", мимо того що було оголошено, що по чужинних [illegible] представлення призначена на наукові і добродійні цілі в старім краю. Гість.

## ҐРІНПОЙНТ, БРУКЛИН, Н. Й.

Читаючи щоденне „Свободу" знаходжу ріжні дописи із кождого закутку, де тільки осіли Українці.. Находжу статті про організаційний та просвітний рух. Але на жаль не можна найдибати на сторінках часописи, яку допись про нашу кольонію в Ґрінпойнт. Вся просвітна робота стоїть сном блаженних так що і сором перед світом говорити.. Роботи є тут аж за богато, аж проситься, щоб брати її в руки, але нема робітників, котрі хотіли б взятися до роботи.

Українці в Ґрінпойнт, протріть очи зі сну і зачнім і зачнім народну роботу, а найскорше нам потрібна є школа і хоч, який такий **Народний Дім.** Хоч ми заложили українську школу при помочи о. В. Лотовича і дітий записалося значне число, але ця школа міститься на разі в німецьким костелі. Надалі ми мусимо подумати о своїм власнім будинку, деб наші діти вчилися укр. мови і виховувалися в українськім народнім дусі. Тому 4 місяці взад зійшлося було кількох свідомих Українців і заложили відділ Укр. Народного союза. Відділ зістав принятий до У. Н. С. і має назву Укр. тов. „Дністер", від. 310, Товариство є запомогове і має за ціль зорганізувати всіх Українців в Ґрінпойнт в одно Товариство, і в члени У. Н. С. як рівнож взятися до будови Народного Дому, де містилабся школа.

Проте взиваємо всіх Українців з Ґрінпойнт, Бруклин, Н. Й: **Спішіть всі в імени українського патріотизму і записуйтеся в члени нашого товариства і У. Н. Союза.** Не зволікаймо з ним на день, бо колись то буде за пізно. а як будемо всі разом згуртовані, то тоді, кожда народна робота буде для нас легка. Вороги українського народу не сплять, а організуються самі і для дітей закладають школи, щоби виховати молодіж в своїм дусі. Длятого й ми не можемо остати позаду всіх, а мусимо поступати вперед. Хто з Українців хоче, яких небудь інформацій, що до тов. Дністер і У. Н. С. най зголоситься до В. Сенишин 196 Гурон Ст., Бруклин, Н. Й., а дістане пораду охотно.. Колиж, ні то проситься прийти на збори товариства 27. грудня під ч. 177 Ґрін Ст.

Бруклин, 9. грудня 1924.

**Василь Сенишин.**